

El diable.

Por J. AMADES.

No ens proposem pas estudiar la personalitat del diable que és conegut universalment i amb característiques pròpies de cada país. Escatir l'origen del mite demoníac i precisar-ne les seves particularitats arreu, és tasca llarga i complexa i cau fora del nostre marc. El nostre propòsit no és altre que el de registrar simplement alguns conceptes i idees actuals sobre el diable actives entre la societat ignorant catalana d'avui, com una mostra de la sobrevivència del culte diabòlic dels nostres avis.

Hom no té un concepte prou definit del diable; a voltes sembla únic i a voltes amb una legió immensa d'acólits semblants a ell que l'ajuden en les seves empreses i facècies. En el subconscient popular la idea del diable no es presenta prou concisa i definida. Als ulls del cristià primitiu fou llei contemplar com diables a tots els vells déus de que el diable es valia per a enganyar les ànimes. Foren dimonis, Minerva, Venus, Mercuri, Júpiter, dimonis els déus grans i petits.

Hi ha qui creu que Nostre Senyor i el diable eren germans i que l'un va decantar-se cap el bé i l'altre cap al mal, i sense saber-ho ben bé sembla que hom vulgui suposar que així com Déu o Jesús, puix que la gent els confon força, va rodejar-se d'un estol d'admiradors que van atendre la seva paraula i es convertiren en propagadors de la seva llei, el diable també va fer com una mena de partit de seguidors i de servents a les seves ordres. Així com Nostre Senyor obra el

bé per ell mateix que és omnipotent, el dimoni fa el mal ajudat per la seva legió de dimonis, però dintre d'un camp oposat al de Nostre Senyor. El poble tampoc no explica com fou que en donar-se al mal el diable va canviar la seva fesomia material alterant el color i sortint-li les banyes i la cua. Aquesta dualitat de plans planteja un cas de lluita eterna entre Nostre Senyor i el diable que estan sempre en oposició i en contradicció l'un de l'altre i l'origen d'aquesta doble existència de forces arrenca segons veu popular del moment de la creació. La rondalla ens conta dotzenes de casos de competència en la creació dels animals, dels vegetals i encara d'altres elements naturals creats uns per Déu i d'altres pel diable en un pla de competència per veure quin dels dos ho faria millor. Y, naturalment, Déu reeixia amb gran facilitat en la creació dels ésser més perfectes i afavorits, mentre que el diable que tractava de superar-lo fracassava i creava éssers inferiors en bellesa i qualitats.

Un dia competiren per veure qui dels dos faria una bèstia més bonica i més gallarda. El dimoni per tal de superar el Creador envià un dimoniot a espiar el que feia, el qual l'informà que feia una bèstia de quatre potes coberta de pèl i amb una cua molt poblada. El dimoni per aventatjar a Déu va fer al seu animal ben pelut i llarg de pèl amb una cua tan llarga que l'arrossegava per terra. Arribat el moment de presentar cada u la seva creació Nostre Senyor portà el cavall, elegant, esbelt y gallard, que lleuger i majestuós es passejà pel camp escollit com teatre de la prova. El maligne comparagué amb la cabra, barbuda, banyuda i peluda com ell i amb aquella cuassa que arrossegava un bon troç per terra que se li embolicava per les mates i no la deixava caminar, fins que rabiós li clavà mossegada i li arrencà; la bestiola al veure's desembarassada d'aquell impediment fugí i no la vegeren més. I encara avui hom creu que la cabra té la cua tan curta perquè el dimoni li escurçà i creu veure el senyal de les dents en l'extrem de la mateixa. El diable confós emplaçà a Déu a fer un ocell en la producció dels quals tenia per gran mestre. En comparar les obres respectives Déu mostrà la gentil oreneta que tallà l'aire i brodà el cel amb els filigranats dibuixos del seu volar magistral, mentre que el dimoni tragué la ratapinyada que era tota la seva estampa igual a ell de cara i d'ales i com ell peluda. Com que havia estat feta sota les voltes socarrades de l'infern la claror la mortificà i corré a amagar-se, i encara avui la gent creu que en comptes de parlar flastuma i renega com va aprendre a l'infern d'on ella és filla.

Podriem omplir dotzenes de planes amb contarelles d'aquesta

mena, que tractem d'explicar dintre d'un pla per demés simplista, les forma, les qualitats i les particularitats de gran nombre d'éssers ontològics i fitològics. Aquest concepte es troba ben reflectit en el refrany que ens diu:

El diable te poder
però no té saber.

Capçalera d'un romanç vuitcentista. Col·lecció J. Amades).

El poc valor de saviesa que la gent creu que té el diable és filla de l'experiència adquirida per efecte de la seva gran vellesa i no pas com do natural; ens diu el refrany en aquest sentit:

El diable sap més per vell
que per ésser diable.
El diable sap per vell,
però no per consell.
El diable sap per experiència,
però no per ciència.

L'experiència i la ciència que reconeix el proverbi al diable la consciència popular la fa aplicadora només a la materialitat, puix que en el tracte humà li suposa una inexperiència i una ingenuïtat intensament supines, puix que l'infant més ingènue i ignorant l'enganya i el burla de la manera més burda i més innoent.

El reconeixement en el diable d'un poder tan gran com el de Nostre Senyor, encara que mal endegat per manca de bon seny, va fer que segles enrera se li retés un culte oposat al cristià. Hom creia en l'existència d'un art diabòlic i màgic que produïa els fenòmens

físics i les reaccions químiques que avui són familiars als infants de les nostres escoles i que aleshores només es feien explicables per una intervenció demoníaca, i tot allò que resulta tan clar i tan fàcil com posar oli a un llum era tingut per *art del dimoni*, i hom ho mirava amb basarda i repugnava el veure-ho i el saber-ne portat per una paüra innata al desconegut que hom tem sense saber per que. El gas fou considerat com art del dimoni i la gent temia adaptar-lo perquè

Xilografia setcentista per il·lustrar literatura de fil i canya (Col. J. Amades).

creia que era un enginy diabòlic per poder-se introduir amb tota facilitat per les cases a través de les canyerries. Els nostres avis repugnaven l'anar en ferrocarril perquè el creïen dirigit pel dimoni, i semblantment van fer els nostres pares amb els primers tamvies elèctrics. Sabem de qui encara avui rebutxa l'adaptació de l'electricitat per una temença subconscient de desventura i desgràcies que de manera innavertida per ell mateix comporten la creença en la intervenció del diable.

La creença en una força infernal oposada a la divina i celestial va originar tot un sistema de pràctiques complexa i confús exercit especialment per gent ignorant, majorment per dones, que es creïen posseïdes de virtuts estranyes i sobrenaturals adquirides per via diabòlica, sistema que es va moure en oposició i al marge del cristianisme sense sostreure-se'n en absolut i de manera difosa i poc determinada com tot el tema que ens ocupa. Aquest sistema era qualificat de magia i més encara de bruixeria, i admetia poders

sobrenaturals, arts i pràctiques endevinatòries i l'adquisició per facultat de transmissió de dons i aptituts superiors a la resta de la gent no iniciada.

Per a formar part de la secta diabòlica era precis renunciar a la fe cristiana i entrar amb pactes amb el diable. El diable marcava els seus afiliats amb un senyal semblant a una pota de gripau o de

Xilografia setcentista (Col. J. Amades).

llebre que li marcava a l'espatlla esquerra, a un braç, o en d'altra part del cos i venia a ésser com el bateig. Per a segellar el pacte, l'iniciat o iniciada havia de comerciar amb el diable que el posava sota la seva protecció. Periòdicament se celebraven cerimònies a voltes amb sacrificis que eren presidides pel dimoni sota forma de boc, el qual tocava un instrument o cantava amb veu molt ronca i els concurrents ballaven i gesticulaven lúbricament i feien un gran àpat de carn humana i acabava la cerimònia amb una aiguabarreig carnal, amb un estol de diables. Cap dels concurrents no es podia sostreure a la barreja. Un cop finida la cerimònia cada u se n'anava a casa seva cavalcant una escombra o un diable. Tenim aquest aspecte tractat en el nostre llibre *Bruixes i bruixots*.

La creença en un poder sobrenatural d'origen diabòlic fou en altre temps general i no se'n sostreien ni les capes más elevades de

la societat, ni les més erudites i doctes d'aleshores. La gent del seu temps creia que el rei en Pere en Cerimoniós va morir enbruixat. El poeta Llorenç Valla ens en parla en unes estrofes:

Sense remei
 son senyor rei
 propi marit
 mig mort al llit
 e metzinat
 e fetillat.

Hom també creu que fou encisat i embruixat el rei Joan I en pujar al seti reial. Es prou coneguda la creença amb el rei Carles II conegut fins hi tot per la història per l'embruixat. Joan I d'Aragó va demanar a Guerau de Queralt que el posés en relació amb un cert bisbe molt entés en alquímia, puix que "per ventura sab coses qui fallen a nos en aquesta art e nos ne sabem que així mateix ell ignora" (20 abril 1391). El bisbe Cigo, de Lleida, se'l creu autor del llibre anomenat *Cigonimia* en el segle XIV, la qual llibre parla de desfer malificis. La reina Violant de Bar demanà al batlle de Lleida en 25 de març de 1387 pera guarir de fetilleria al seu marit Joan I. Aquest mateix rei parla en lletra dirigida a un prior que li fes un anell o dos dels que "presedent la gracia divinal fossem segurs de totes metzines o fetilleries car nos som certs que per art de astrologia aitals anells se poden fer". El notable freret gironí i distingit escriptor catorzencentista Francesc Eiximeniç en el seu llibre el Terç del Crestià ens diu que l'astrologia és una ciència indispensable a l'home per tal de prevenirse per els contratemps.

Aquestes creences tan arrelades en la societat d'ahir espurnegen encara entre el caliu de supersticions que reviscola en el fons de la consciència de les capes culturals baixes de la societat actual. Hi ha qui encara creu en bruixes influïdes i dirigides pel dimoni que acuden periòdicament a reunions en despoblat on es lliuren als actes más llicenciosos i d'on en surten alligonades i proveïdes d'untets per a poder volar i tornar-se animalets i cometre malifetes i bandositats.

Reconegut al diable poder tant bast com a Nostre Senyor la gent el va creure autor de totes aquelles obres i coses humanes que s'apareixen als seus ulls com a tant difícils que ratllaven a l'impossible. D'ací que hom tingui per diabòliques les obres més arriscades i de gran enginy, de consecusió difícil i de dificultat insuperable als ulls senzills i ingènues, i tota l'arquitectura semi impossible als ulls populars és diabòlica i el diable estén ponts, aixeca campanars, construeix esglésies, perfora pous, mina canonades i conductes i in-

tervé en totes les obres magnes, sempre a canvi de l'ànima del qui li ha encarregat la obra, el qual l'enganya miserablement i l'estafa amb goig, puix que estafar el diable constitueix un mèrit davant de Déu.

Per donar una somera-idea de la varietat de facultats i poders atribuïts pel poble al dimoni i de com s'imagina el seu costumari

Capçalera d'un romanç vuitcentista (Col. J. Amades).

transcriurem unes quantes creences vives, encara a títol de mostra i no pas amb propòsit exhaustiu, recollides gairebé totes a Barcelona mateix.

El ploure i fer sol alhora vist per la gent son una contradicció i hom ho considera d'origen diabòlic i creu que el diable està de festa i que per no desdir de la seva joia malgrat el fet de ploure fa lluir el sol. Quan plou i fa sol la gent diu que *el dimoni s'ha casat; o, que ha casat una filla, que se li ha mort la sogra o la dona, o bé que s'ha casat amb una vella, que pega a la seva dona i encara d'altres figures semblants*. També hom creu que pot provocar la pluja en tot hi fent sol quan les bruixes, es pentinen i d'ací l'estesa cançoneta infantil que diu:

Plou i fa sol
les bruixes es pentinen,
plou i fa sol
les bruixes porten dol.

Quan es produeix quelcom molt extraordinari fora del camp meteorològic, però en sentit dolent, guerres, calamitats públiques, desgràcies i catàstrofes hom suposa que el diable s'ha casat i que causa el cataclisme de que hom es dol per tal de celebrar el casament. I, hom diu que si hom escolta amb gran atenció quan es produeix

un cataclisme pot sentir-se el diable que fa grans riallades de joia satisfet de la seva obra.

El ferro és un gran esquivador del diable. Portar-ne al damunt imunitza de l'acció diabòlica. D'ací el costum antic de portar sempre quelcom de ferro al damunt, generalment una clau, encara que no precisés portar-la. S'havien fet unes clauetes petites precisament de ferro que no obrien cap pany, especialment destinades a portar-les al damunt com amulet diabòlic. Hom qualificava aquestes clauetes de *claus del dimoni*.

Quan una partera surt de casa per primera vegada després del part sense anar a missa el diable la persegueix.

Si hom tem la presència del diable mentre fa quelcom que podria destorbar-li, el pot lligar per una pota si fa un nus a un pany del mocador i diu:

Dimoni pelut
lligat i vençut
fugir no podràs
ni t'escaparàs.

Mentre es practica algun acte de devoció el diable es desespera i es posa a l'aguait per tal d'apoderar-se del devot. Cal evitar sobretot mentre es passa el rosari de beure aigua o badallar, puix que el diable barrejat amb l'aigua o amb l'aire entra dins del cos.

El diable per anar a l'infern no li cal sinó tirar-se a una foguera. Hom diu que es llença xemeneia avall de qualsevulga casa on hi hagi foc encès i que en arribar a aquest ja es troba a l'infern.

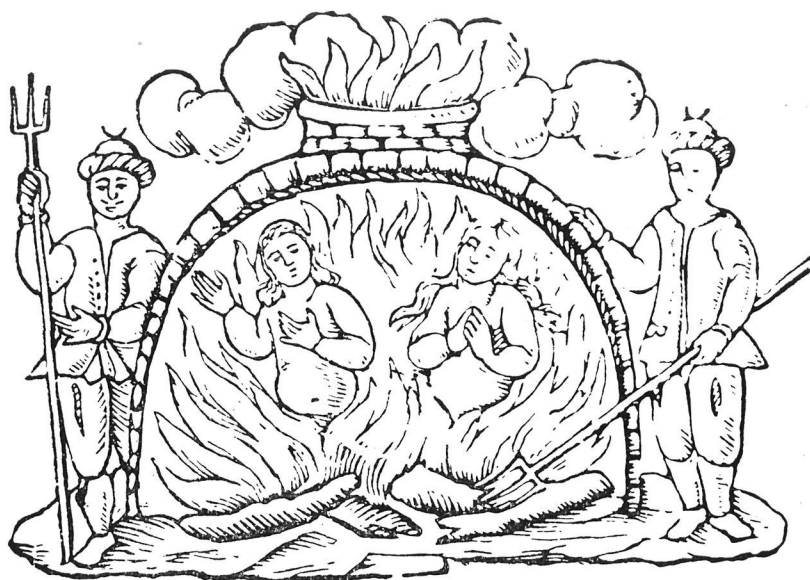
El dimoni és pare de tots els gats i tots l'obeeixen com a tal. En la casa on hi gats el diable hi té sempre una cama posada. Hom creu que si hom mira amb deteniment la cara d'un gat s'hi endevina la fesomia del maligne. D'entre tots els gats els que tenen més de dimoni són els negres que li serveixen de grans confidentes i ajudants. Tenir gats a casa resulta perillós i majorment si són negres, puix que hom sempre té la porta mig oberta al diable. Hom creu que escarnir els gats comporta la irritació del diable que pot castigar i venjar-se duramente de qui l'escarneix els seus fills. El que es renta les mans abans de sortir de casa el dimoni no se'l pot emportar.

El diable volta de nit amb preferència que de dia i a les hores fosques té molta més força que quant s'hi veu. Hi ha moltes coses que fer-les de dia no tenen cap importància, però si es fan de nit poden atreure el diable, sobretot xiular, cantar, ballar, entre moltes d'altres.

Hom deu evitar de fer sol actes i coses d'aquelles que solen fer-se en companyia, puix que si el diable se'n dona compte surgeix com

company; jugar al joc de naip conegut pel *solitari* no pot fer-se perquè es juga amb el diable. Qui parla sol parla amb el diable i a voltes aquest li contesta. Tampoc no es pot ballar sol puix que hom pot trobar-se amb el dimoni per company o per parella. També pot provocar la presència del diable menjar sol a taula si hi ha parament per a més d'una persona, puix que pot presentar-se el diable per convidat.

Els bocins de fil llargs que es lencen en cosir, el diable els recull,

Capçalera de romanç vuitcentista (Col. J. Amades).

en fa un capdell i el dia del judici el presentarà en càrrec del qui els ha llençat acusant-lo de malversador. Un semblant fa amb els retalls, botons, sivelles i d'altres coses mal aprofitades. El que recull amb gran preferència el dimoni per a fer-ne càrrec el dia del judici és el menjar mal aprofitat, sobretot els rosegons de pa que guarda amb gran cura. A l'infern hi ha tants sacs com persones han viscut en aquest món i així que el diable arreplega un rosegó de pa que han deixat, corre a posar-lo al sac que correspon per a presentar-lo com a prova de càrrec. D'ací el costum de la bona gent de recollir els rosegons de pa que troben abandonats fer-los un petó i deixar-los a un reconet arreserat perquè se'ls mengi el gos de sant Roc quan passi, puix que aquest sant cada dia envia el seu gos a donar la volta al món per tal de que es mengi els rosegons de pa que trobi a l'objecte de que el diable no se'n pugui aprofitar en el sentit indicat.

Si hom es mira al mirall al punt de mitja nit veu passar per darrera seu el diable.

Es dolent apuntar a una altra persona armes de foc encara que

estiguin descarregades. puix que el diable les carrega i les dispara.

Hom deu evitar fer res d'importància si hom es veu la pròpia ombra damunt de la paret o a terra, puix que l'ombra es la figura del diable que ha pres aquella forma i que espia als actes i accions del qui es belluga. Cal evitar dones en aquestes circumstàncies, ballar, saltar, gesticular, accionar, etc.

Al diable li toca la setena part de tot el del món; de cada set persones, coses, etc. n'hi ha un pel diable. Dels set dies de la setmana li toca el divendres.

Hom pot trobar una cosa perduda si la dóna al dimoni per caritat, puix que l'enutja molt que li facin almoïna i de seguida posa alló que hom cerca davant dels ulls. També es pot obtenir el mateix resultat lligant-lo per una pota, ço que s'obté lligant una corda al petge d'un moble o d'altra cosa. La importància del moble escollit per a lligar el petge deu estar en relació amb la categoria de la cosa perduda i amb la pressa amb que desitja recuperar-la.

Si sense fer vent o sense causa justificada s'apaga el llum, és que passa el diable i no vol ésser vist.

Els infants han d'evitar jugar amb foc perquè criden el diable que pot presentar-se.

Quan es juga amb uns rosaris, escapularis o altres objectes sagrats, el dimoni salta i balla molt content.

Hom creu que per a que es presenti el dimoni n'hi ha prou amb anomenar-lo, per això quan hom l'anomenava en el curs de la conversa cal prendre mides per tal de que ell no cregui que l'han cridat i no es presenti. A Barcelona ni ha qui diu ràpidament per tres vegades *Jesús* tant i sent el nom del diable en boca d'altra persona como si l'anomena ella. També hi ha qui diu *Déu* el confongui. A Manacor diuen *Jesú Sant Antoni* o *Vàlquem Jesús i Sant Antoni*. També és molt general el dir *Vàlquem Déu*. Si algú el maleeix, sobretot si la maledicció es feta en divendres, se sent una veu molt fonda i ronca que puja des de l'infern que diu: *Tu! maleït*. El diable té en molta estima que parlin d'ell i que l'anomenin encara que sigui per mal té bona cura en escoltar sempre que es parla d'ell i pren nota de les vegades que hom l'anomena i a l'hora de la mort es presenta tantes vegades com ha estat anomenat. D'ací que molta gent evitin anomenar-lo cap sentit per tal d'evitar que se'ls presenti en el moment del traspàs.

La temença a que per efecte de la màgia simpàtica del nom hom se'l trobi al davant pel sol fet d'anomenar-lo ha fet que hom es valgui de formes eufèmiques per tal de pronunciar el mot que el

determina i ha donat origen a diversos apel·latius curiosos entre d'altres al de *banyeta*, *maligne*, *boc* o *bèstia boc* i *peu forcat*, amb al·lusió al supòsit de que una de les fomes licantròpiques preferides és la de boc i té per tant els peus forcats com aquest. També s'el·lo qualifica d'*àngel merlenc*, és a dir blau, ço que suposa si se l'havia cregut de pell o pèl d'aquesta color així com avui es creu que és

Xilografia setcentista (Col. J. Amades).

negre o d'un vermell molt intens. Encara se l'anomena *déu de les banyes* i hom qualifica l'infern de:

Cel de les cabretes
que els àngels duen banyetes.

Hí ha dimonis petits que es distingeixen per noms propis, en *Xiribelles* o *Xiribirelles* és un dimoniot boscà que té per missió ensenyar el camí als vianyes que es perden pel bosc, tot procurant de fer-los perdre el camí de la vida decantant-los cap al mal perquè llurs ànimes vagin a parar a l'infern.

A Mallorca són emprats els qualificatius de *cabra-boc* i simplement el de *boc* que es considera com un insult greu, tant és així que hom creu que si hom l'aplica a una persona resta una hora sense ànima perquè el dimoni se li emporta.

Hom creu que la música és desafecta al diable i a les bèsties feres en general. Fou general quan hom havia de transitar de nit per paratges despoblats i tenia por de llops i d'altres feristes el no deixar de cantar o de sonar algun instrument tot caminant. Resulta curiós que entre els nostres flabiolaires i d'altres músics analfabets

de nota que han conservat la nostra valuosa tradició musical instrumental sabem d'algun que van adquirir simpatia per la música i enginy per a sonar un instrument a còpia de tan tocar-lo per a fer-se passar la por. Hom creu però que les tonades en que figuren grups de notes repetides atreuen el dimoni. Els flabiolaires i violinaires del Pirineu empordanès sonaven una melodia especial per a cridar el dimoni que creien posseïa de gràcia especial per fer-lo acudir així que la sentia.

A l'infern no es fa altra feina que jocs de cartes. Els condemnats que són bons minyons i que observen bona conducta, en premi els ocupen a fer naips perquè no s'aburreixin. El naips fet a l'infern es distingeixen per tenir la musqueta vermella i per tenir tots ells una preponderància del color vermell per damunt dels altres colors. Un estol de dimoniots cuiden de introduir-se per les timbes i cases de jocs baixant per la xemeneia o sortint d'entre les flames del foc i canvien els jocs de cartes que troben. S'enduen els bons i deixen els infernals en el seu lloc. Els jocs de cartes de l'infern tenen la propietat d'embrollar el joc i d'enfuriar els jugadors que sense saber com es barallen i amb facilitat es condemnen amb gran profit i alegria del diable que n'obté bon negoci. Conta la rondalla que Nostre Senyor va donar dos jocs de cartes a un home. Aquelles cartes tenien la virtut de fer guanyar sempre. El dimoni va presentar-se al jugador com a company de joc, li va endimoniar les cartes que malgrat la seva virtut de fer guanyar sempre li van fer perdre tots els diners i fins i tot l'ànima. Els qui juguen al solitari tenen el diable per company i juguen amb ell. Hi havien jugadors vells que abans de posar-se a jugar feien un solitari creguts que el dimoni els agraià l'atenció d'haver jugat amb ell i els donava encert en el joc que anaven a emprendre i els feia guanyar sempre.

Els dilluns el dimoni fa festa per tal de reposar de la gran feineda del diumenge, que és el dia de molta folga i de molta temptació com deien els nostres passats per boca del refrany:

Diversió,
perdició.

D'ací que els dilluns no passin tantes malifetes ni desgràcies. No obstant ésser dia de festa per al dimoni no deixa d'haver n'hi un de guàrdia per estar al corrent de tot.

Els dies que hi ha *r.* que són els dimarts, dimecres i divendres, el diable n'és l'amo; són per tant dies dolents i és aconsellable no fer res d'alguna importància, puix que tot el que es faci està influït per ell. Les portes de l'infern estan obertes de bat a bat i tot va en doina.

Si en dimarts trobeu algun animal abandonat o us entra a casa alguna bestiola esquiveu-la i no volgheu tracte, puix que pot ben ésser el dimoni sota la figura de bèstia que se us presenta dissimuladament per tal de tentar-vos i de fer-vos condemnar.

El dia que hom creu pitjor per als afers relacionats amb el diable és divendres. Cada divendres mor un diable vell i en neix un altre per tal de que sempre hi hagi els mateixos. Si hom troba una moneda

Capçalera de romanç vuitcentista (Col. J. Amades).

en divendres deu fer-ne almoina i no cullir-la, puix que pot haver estat llençada i deixada expressament pel diable o per les bruixes per tal de perdre el qui la recull. Al qui xiuda en divendres se li presenta el diable, puix es considera cridat. Al qui parla sol en tal dia el diable li contesta d'una manera o altra que a voltes cal saber sentir. Els divendres que fa molt vent hom creu que el maligne muda de casa i com que no vol que ningú vegi els seus tractes ni que sàpiga on va a viure d'ací que desencadeni grans ventades. Hom deu procurar no sortir de casa per no topar-se amb l'atrafegat dimoni i per no sofrir els efectes del vent infernal. Cal sobretot evitar que caiguin brosses als ulls de les que porta el vent, puix que produeixen greus malalties a la vista que es fan molt difícils de guarir. És bo conjurar la brossa dient així que hom se la sent:

Una brossa tinc a l'ull
si és de terra no la vull
si és de la Verge Maria si que la vull.

Els divendres són els únics dies que els qui tiren les cartes se les poden tirar per a ells mateixos. però cal pagar al dimoni com si les

tiessin per un altre. El millor és donar la quantitat com almoïna al primer captaire que hom trobi, però si això no es fa possible cal llençar els diners per la finestra, puix que del contrari el diable n'hauria gran enuig, tornaria les cartes contra el qui se las ha tirat i n'hi pervindria una desventura terrible. El dimoni es llençà al mal en divendres i aquest dia és quan té el màxim poder. Els qui moren en aquest dia tenen molta més propensió d'anar a l'infern, puix que el dimoni pot posar en joc molt més recursos que en cap altre dia de la setmana. El primer divendres de març s'escau el sant del diable i fa la seva festa més grossa i extraordinària. Les coses fetes en aquest dia, tan poden sortir millor com pitjor que en cap altre, puix com que el diable està de festa moltes de les coses que passen li passen per alt, però de les que n'heu esment desfoga tota la seva fúria i fa molt més mal que en d'altres divendres. Hom no deu tallar-se les ungles en divendres, puix que és el dia que se les talla el diable i si veu que un altre ho fa es té per escarnit i li envia desventures.

Hom creu que no poden començar-se feines en dissabte, puix que el dimoni les destorba i espatlla. D'altres creuen al contrari; que és el dia millor, puix que aquest dia és el de la Mare de Déu que protegeix tot allò que s'hi fa i que desvirtua i confon la malícia del diable.

Hi han diverses creences relacionades amb el període de temps que Jesús és al monument. Hom creu que no, es pot agafar aigua beneïta perquè els diables escupen. Hom diu també que si es pica a terra es fa mal al diable, puix que tots els cops que es donen cauen damunt del seu cap. Mentre es perjudica al diable els pobres condemnats de l'infern en disfruten. També creuen que per no ofendre a Nostre Senyor, mentre Jesús és al monument no es pot jugar; la mainada però pot jugar a maces, redolins, baldufas, bales i d'altres jocs que comporti l'haver de picar a terra, puix que així es pica el cap del dimoni. Hom creu també que aquests dies el maligne té plena i absolutat llibertat puix que Nostre Senyor no s'ocupa d'ell. Durant aquest període, doncs, és el millor per a fer-se tirar les cartes, puix el diable les protegeix, els fa dir la veritat i les fa parlar més clar i millor que en cap altre moment. Millor si es tiren de nit que de dia, puix que el dimoni té més poder. Cal evitar, però, fer-ho al moment de caure les dotze de la nit, puix que aleshores resa les seves oracions infernals i el molesta que el distreguin. Per venjar-se del destorb inoportú tomba les cartes al revés i les fa tornar en

contra del qui se les fa tirar i tot el que hauria pogut ésser sort es converteix en desventura.

La nit de Sant Joan és una de les que el diable en fa més de les seves. Hom no pot deixar aigua, llet, vi o altre líquid destapat, puix que el diable i les bruixes s'hi van a rentar l'esquena. Al peu de cada mata de falguera hi ha un dimoni que la vigila i té bon compte de posar tantes dificultats com pot als que hi van a veure si poden recollir la seva grana meravellosa que desprén la planta al bell punt de caure les dotze batallades de mitja nit, grana que proporciona la major sort i ventura i que dóna riqueses fabuloses. Els diables guardadors de la falguera són invisibles i els qui acuden a cercar la grana venturosa no se saben explicar les coses estranyes que els passen, puix que ignoren que són obra d'un personatge invisible que té per missió entrebancar-los i posar-los impediments.

Des de les tres de la tarda del dia de Sant Bartomeu fins a la mateixa hora de l'endemà el dimoni té llicència del cel per a fer tot allò que vulgui. Aquest període de temps és doncs molt dolent i perillós d'ésser escomès i atacat pel diable.

L'Angel de la guarda té el diable lligat durant tot l'any, però el dia de la seva festa, 2 d'octubre, per celebra-la, el deixa anar. Aquest dia el maligne gaudeix de llibertat i té domini damunt de tot el que en ell es fa. Es un dia fatídic, tot el que es comença o produeix surt malament i els infants que hi neixen són intensament perversos.

El dimoni sent atracció per les fetors i les males olors. Hom creu que l'església empre l'encens per tal d'allunyar el dimoni perquè no destorbi les funcions religioses. Hom pot allunyar el dimoni fent perfums de menta, romani, pebre i palmarist.

Una de les diverses formes licantròpiques preferides pel dimoni és la d'aranya. Quan hom veu una aranya grossa que s'acosta, cal matar-la perquè pot ésser el diable, una bruixa o àdhuc la mort que tracta d'emportar-se'ns.

Considerem suficients els documents transcrits per a donar una idea de la creença actual en el diable a Catalunya.